

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

УДК 347.44:347.73

Колодій І.М.,
кандидат юридичних наук,
завідувачка кафедри цивільного, господарського права та процесу
Чернігівського національного технологічного університету
<https://orcid.org/0000-0001-7811-2457>
inna.kolodii@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ЗБЕРІГАННЯ ЦІННОСТЕЙ У БАНКУ ТА ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БАНКІВСЬКОГО СЕЙФА ЯК НЕТРАДИЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Стаття присвячена дослідженню особливостей правового регулювання зберігання цінностей у банку та надання індивідуального банківського сейфа. У статті розглядаються спеціальні види договору зберігання, стороною у яких є банк. Авторка аналізує правові конструкції договорів, передбачених ст.ст. 969-971 Цивільного кодексу України, як нетрадиційні банківські послуги, та акцентує увагу на необхідності вдосконалення договірної регуляції відповідних зобов'язань.

Авторкою проведено порівняльний аналіз конструкції договору зберігання і договору зберігання цінностей у банку.

Введено в науковий обіг авторське поняття індивідуального банківського сейфа як спеціальне приміщення банку, в якому розміщені банківські комірочки клієнтів, і яке обладнано спеціальними технічними засобами (броньовані двері сейфу, охоронна сигналізація, решітки тощо), а також запропоновано договір про надання індивідуального банківського сейфа, що не охороняється банком вважати змішаним договором, який поєднує елементи договору зберігання, майнового найму (оренди) та договору про надання охоронних послуг. У статті проведено аналіз судової практики, який свідчить про те, що банки заперечують необхідність нести відповідальність за втрату майна за договором про надання індивідуального банківського сейфа.

Визначено, що договір про надання індивідуального банківського сейфа, що не охороняється банком потребує спеціального правового регулювання на рівні Цивільного кодексу України, оскільки правовідносини, які виникають у зв'язку з використанням клієнтом банківської комірочки для забезпечення збереження свого майна (речей), не можуть бути належним чином врегульовані поіменованими та не поіменованими в ЦК України договорами. Констатовано необхідність перспективного розвитку в умовах підвищення якості обслуговування клієнтів комерційними банками, зокрема шляхом запровадження послуг інноваційного характеру та нових технологій процедури здійснення.

Ключові слова: банківська послуга, договір зберігання, цінності, індивідуальний банківський сейф, банківська комірочка.

Kolodii I. THE PECULIARITIES OF THE SECURITY CONSERVATION CONTRACT IN THE BANK AND THE AGREEMENT ON PROVIDING INDIVIDUAL BANK SAFETY AS A NON-TRADITIONAL BANKING SERVICE

The article is devoted to the study of the peculiarities of the legal regulation of the storage of values in a bank and the provision of an individual bank safe. The article deals with special types of storage contract to which the bank is a party. The author analyzes the legal structures of the agreements envisaged by Art. 969-971 of the Civil Code of Ukraine, as non-traditional banking services, and emphasizes the need to improve the contractual regulation of the relevant obligations.

The author made a comparative analysis of the design of the storage contract and the contract of storage of values in the bank.

The author introduced the concept of an individual bank safe as a special premises of the bank, which houses the customer's cellular cells, and which is equipped with special technical means (armored safe doors, security alarms, grilles, etc.), as well as an agreement on the provision of individual banking it is not protected by a bank to consider a mixed contract that combines elements of a storage agreement, a property lease (lease) and a security services contract. The article analyzes the case law, which shows that banks deny the need to be responsible for the loss of property under an agreement to provide an individual safe deposit box.

It is determined that a contract for the provision of an individual bank safe, which is not protected by the bank, requires special legal regulation at the level of the Civil Code of Ukraine, since the legal relations arising from the use of the bank cell by the client to ensure the preservation of his property (things) duly settled by agreements not named in the Central Committee of Ukraine. The necessity of perspective development in the conditions of improving the quality of customer service by commercial banks, in particular through the introduction of innovative services and new technologies of the procedure of implementation, was stated.

Key words: banking service, storage contract, values, individual safe deposit box, banking cell.

Постановка проблеми. В умовах зростання глобалізаційних процесів та інтеграції України до Світової організації торгівлі необхідною умовою сталого розвитку держави є підвищення конкурентоспроможності банківської системи. Це зумовлює необхідність надання банками нетрадиційних банківських послуг, які, в тому числі, дозволяють банківській установі збільшити надходження доходів.

Правовий аналіз банківської практики та відносин з питань зберігання цінностей у банку є необхідним для формування теоретично обґрунтованої основи для удосконалення правового регулювання означених банківських послуг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні аспекти становлення та функціонування банків як суб'єктів надання банківських послуг досліджувалися І.А. Безклубим, питання цивільно-правового регулювання спеціальних видів договору зберігання, у яких стороною виступає банк, - О.А. Беляневич, Т.В. Водоп'ян, Г.О. Михайлюк, А.В. Найд'юн, Л.В. Пановою та ін.

Метою статті є аналіз нормативно-правового регулювання договору зберігання цінностей у банку та договору про надання індивідуального банківського сейфа, виявлення прогалин у законодавстві та напрацювання пропозицій по їх усуненню.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний ринок банківських послуг передбачає цілий перелік, з якого уявляється можливим виокремити в окрему групу «послуги по зберіганню», термінологічне визначення яких пов'язано з етимологією слів «зберігати» та «послуги». Глумачний словник за ред. С.І. Ожегова та Н.Ю. Шведовою визначає поняття «послуги», як «дії, яка приносить користь, допомогу іншому», «зберігати», як «утримувати де-небудь у безпеці, в цілності», «зберігатися», як «знаходитись де-небудь на збереженні; не знищуватися, бути збереженим» [1, с. 839, 868-869]. Відповідно, в результаті етимологічного дослідження терміну, уявляється можливим визначити «послугу по зберіганню» як ряд дій, які вчиняються певним суб'єктом і приносять користь, оскільки спрямовані на забезпечення цілості та захисту визначеного майна.

Серед послуг, які на сьогодні надаються споживачам, особливого значення набувають банківські послуги. Так, І.А. Безклубий у своїй монографії зазначає, що у широкому розумінні надання банківських послуг – це професійна діяльність банківської установи, що спрямована на задоволення потреб споживачів з метою отримання прибутку [2, с. 42].

Стаття 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» закріплює, що до банківських послуг належать: 1) залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб; 2) відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання (ескроу); 3) розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик. Банк, крім надання фінансових послуг, має право здійснювати також діяльність щодо зберігання цінностей (у тому числі щодо обліку і зберігання цінних паперів та інших коштовностей, конфіскованих (заарештованих) на користь держави та/або визнаних безхазайними) або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа. Банк має право вчиняти будь-які правочини, необхідні для надання ним банківських та інших фінансових послуг та здійснення іншої діяльності [3].

В Україні нетрадиційні банківські послуги не є надто поширеними поряд з основними фінансовими послугами, але на сьогодні спостерігається їх зростання, що, обумовлюється, збільшенням конкуренції між банками; пошуком нових клієнтів задля відновлення довіри до банківської системи, втраченої внаслідок економічної кризи; підвищення якості обслуговування клієнтів комерційними банками, зокрема шляхом запровадження послуг інноваційного характеру та нових технологій процедури здійснення тощо.

Відповідно до положень Цивільного кодексу України банки надають наступні види послуг по зберіганню: прийняття вкладів (депозитів), зберігання цінностей та зберігання цінностей в індивідуальному банківському сейфі. Статті 969 та 970 Цивільного кодексу України встановлюють наступні форми зберігання цінностей у банку: зберігання, яке засвідчується видачею банком поклададавцеві іменного документа; зберігання з наданням і використанням індивідуального банківського сейфа.

Договір зберігання з наданням індивідуального банківського сейфа може бути укладений з наявністю (відсутністю) відповідальності банку за вміст сейфа. Згідно зі ст. 971 Цивільного кодексу України до договору про надання особі банківського сейфа без відповідальності банку за вміст сейфа застосовуються положення про майновий найм (оренду).

За правовою конструкцією договір зберігання цінностей у банку є двостороньовзаємним, реальним, оплатним, публічним, фідучіарним, договором приєднання; за ознакою спрямованості зобов'язання договір належить до категорії договорів про надання послуг, оскільки в результаті надання і використання послуги по зберіганню не створюється новий матеріалізований об'єкт. Відтак, на відносини з договору зберігання цінностей у банку можуть поширюватись норми глави 63 Цивільного кодексу України «Послуги. Загальні положення».

Стаття 969 Цивільного кодексу України закріплює положення, що банк може прийняти на зберігання документи, цінні папери, дорогоцінні метали, каміння, інші коштовності та цінності. Уявляється, в даному випадку поняття «цінність» є родовим стосовно таких понять, як документи, цінні папери, дорогоцінні метали, каміння, інші коштовності, що мають індивідуально визначенні ознаки. Укладення договору зберігання цінностей у банку засвідчується видачею банком поклададавцеві іменного документа, пред'явлення якого є підставою для повернення цінностей поклададавцеві.

Банк може бути уповноважений поклададавцем на вчинення правочинів з цінними паперами, прийнятими на зберігання. Дана банківська послуга має свої особливості оскільки діяльність банків щодо цінних паперів регламентується ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність»; Положенням про ліцензування банків, затвердженим Постановою Правління Національного банку України 22.12.2018 року № 149; Положенням щодо організації діяльності банків та їх відокремлених підрозділів при здійсненні ними професійної діяльності на фондовому ринку, затвердженим Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 16.12.2014 року № 1708. У Положенні закріплено, що банки можуть провадити наступні види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів): діяльність з торгівлі цінними паперами (дилерську

діяльність, брокерську діяльність, діяльність з управління цінними паперами, андеррайтинг); депозитарну діяльність (депозитарну діяльність депозитарної установи, діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування; діяльність із зберігання активів пенсійних фондів. Таким чином, банк, за дорученням поклажодавця, може здійснювати вищезазначені операції з цінними паперами, переданими на зберігання.

Детальне дослідження ст. 969 ЦК України підштовхнуло до необхідності проведення порівняльного аналізу конструкції договору зберігання і договору зберігання цінностей у банку. У римському праві *зберігання* чи *depositum* визначалось як реальний і двосторонньоневзаємний договір, який обумовлював передачу будь-якої незамінної речі зберігачу, останній, у свою чергу, зобов'язувався безоплатно зберігати річ і на вимогу особи, що передала її на зберігання (поклажодавця), чи внаслідок впливу встановленого строку повернути її цій же особі неушкодженою [4, с. 249]. Дана правова модель визначала наступні особливості договору зберігання: предметом договору зберігання була індивідуально визначена річ; зберігач виконував свої обов'язки по зберіганню речі протягом визначеного строку; предмет зберігання обов'язково повертався поклажодавцю.

Конструкція договору зберігання, закріплена в ч. 1 ст. 936 ЦК України передбачає, що предмет зберігання повинен передаватися зберігачу, тому правовідношення по зберіганню цінностей у банку виникає лише у момент передачі документів, цінних паперів, дорогоцінних металів, каміння, інших коштовностей та цінностей поклажодавцем банку. Зміст договору зберігання цінностей у банку складають дії з прийняття останніх на зберігання, забезпечення їх збереження, та повернення поклажодавцеві. Отже, договір зберігання цінностей у банку містить усі традиційні для зберігання елементи, що виступає підставою кваліфікувати його як різновид договору зберігання.

Вбачаємо необхідним звернутись детальніше і до більш складного питання, - розмежування договорів, передбачених ст. 970 та ст. 971 Цивільного кодексу України, - зберігання з наданням і використанням індивідуального банківського сейфа з відповідальністю і без відповідальності банку за вміст сейфа. Договір про надання індивідуального банківського сейфа не передбачає одночасної передачі сейфа клієнту в користування і поміщення цінностей у комірку, що визначає його як консенсуальний. За резервування місця зберігання (банківської комірки), клієнт сплачує банку встановлений договором тариф, який має компенсаційний характер і завдяки чому договір характеризується як відплатний. З порядком виплати винагороди банку тісно пов'язана така характеристика договору про надання індивідуального банківського сейфа як його строковий характер.

Серед цивілістів прийнято вважати, що зазначені цивільно-правові договори є спеціальними видами договору зберігання. Хоча, використовуючи в якості критерію наявність (відсутність) контролю з боку банку за поміщенням (одержанням) цінностей у(із) сейфу, відносини між банком і клієнтом можуть бути оформленні шляхом використання конструкції договору оренди з відповідальністю і без відповідальності банку за вміст сейфа.

Уявляється, що відносини між банком і клієнтом договором оренди не вичерпуються, так як у будь-якому випадку наявні елементи правової конструкції договору охорони. Так, О.А.Беляневич, зазначає, що практично у всіх такого виду договорах банк бере на себе не лише обов'язок надати банківський сейф у користування клієнту, але й, наприклад, здійснення контролю за доступом до сховища, в якому знаходиться банківський сейф (комірка); забезпечення неможливості доступу сторонніх осіб до нього без відома клієнта; забезпечення клієнтові або довіреним особам вільного доступу до сейфа; надання можливості розміщення цінностей до комірки; конфіденційність умов договору, нерозголошення третім особам відомостей про факт надання сейфу клієнту в оренду, відомості про клієнта та умови договору тощо. Як правило, у відповідному договорі сторони передбачають, що банк забезпечує надійну охорону приміщення установи банку, сховища для сейфів, а також безпеку клієнту/довірений особі під час перебування їх в установі банку та користування сейфом [5].

Клієнт не може почати використання певного місця для зберігання без здійснення банком певних дій щодо надання такого місця у використання (видачі поклажодавцеві ключа від сейфа; картки, що ідентифікує поклажодавця, іншого знаку або документу, що посвідчує право його пред'явника на доступ до сейфа). Крім того, метою укладення відповідного договору вбачається використання сейфа задля зберігання певного майна чи цінностей. Таким чином, як у випадку укладення договору передбаченого ст. 970, так і ст. 971 Цивільного кодексу України клієнту надається, і він використовує сейф, який знаходиться в приміщенні банку, та який, відповідно банком охороняється.

В теорії цивільного права відсутні дослідження поняття «індивідуальний банківський сейф», а з позиції закріплення відповідної категорії у нормативно-правових актах, знаходимо визначення *АТМ-сейфу*, закріплене у Правилах з організації захисту приміщень банків в Україні, - сейф, що входить до складу АТМ-системи, у якому зберігаються цінності, прийняті або призначені для видачі, технічний стан якого підтверджується сертифікатом відповідності вимогам Національного стандарту України ДСТУ EN 1143-1 «Засоби безпечного зберігання. Вимоги, класифікація та методи випробування на тривкість щодо зламування. Частина 1: Сховища, двері сховищ, сейфи та АТМ-сейфи»; *сейф* – механічне захисне устаткування, технічний стан якого підтверджується сертифікатом відповідності вимогам ДСТУ EN 1143-1 [6].

Відповідно, пропонуємо, індивідуальним банківським сейфом вважати спеціальне приміщення банку, в якому розміщені банківські комірочки клієнтів, і яке обладнано спеціальними технічними засобами (броньовані двері сейфу, охоронна сигналізація, решітки тощо). В свою чергу, банківська комірка являє собою частину спеціального приміщення банку, яке призначено для індивідуалізованого збереження речей клієнта.

Отже, з аналізу змісту ст.ст. 970 та 971 Цивільного кодексу України можна зробити висновок, що правові конструкції поіменованих цивільно-правових договорів, передбачених ними, відрізняються одна від одної: 1) наявністю контролю з боку банку за поміщенням (одержанням) клієнтом цінностей у(із) індивідуального банківського сейфа; 2) наявністю (відсутністю) прийняття від поклажодавця цінностей банком при їх поміщенні (одержанні) із сейфа.

Як вже зазначалось вище, немає сумнівів щодо того, що «охорона» є невід'ємною частиною передбачених ст.ст. 970-971 Цивільного кодексу України договорів, але водночас проблемним залишається питання відповідальності банку за втрату майна чи цінностей, переданих на зберігання. У випадку укладення договору, передбаченого ст. 970 ЦК України банк приймає від поклажодавця цінності, які мають зберігатися у індивідуальному банківському сейфі, здійснює контроль за їх поміщенням у сейф і одержанням із сейфа, та повертає їх поклажодавцю. Банк несе відповідальність за втрату (нестачу) чи пошкодження речей, якщо не доведе, що втрата (нестача) чи пошкодження речей сталися внаслідок непереборної сили, або через такі властивості речі, про які він не знав і не міг знати, або внаслідок умислу чи грубої необережності поклажодавця (ч. 2 ст. 950 ЦК України).

Відносини, що виникають при укладенні договору про надання індивідуального банківського сейфа без відповідальності за вміст сейфа (ст. 971 ЦК України) фактично зводяться до орендних правовідносин, де банк виступає орендодавцем, а клієнт – орендаром індивідуального банківського сейфа. До відносин сторін застосовуються норми ЦК України про майновий найм (оренду), у зв'язку з чим банк несе відповідальність лише у випадку технічних недоліків банківського сейфа.

Аналіз судової практики також свідчить про те, що банки заперечують необхідність нести відповідальність за втрату майна за зазначеним договором. Зокрема, по справі ВС/КЦС № 372/4948/15-ц від 10.04.2019 року ОСОБА_3 звернулася до суду з позовом до публічного акціонерного товариства «Банк Січ» про відшкодування майнових збитків та моральної шкоди, завданої у зв'язку із неналежним виконанням умов договору на користування індивідуальним сейфом. Позовна заява мотивована тим, що 13.05.2015 року між ПАТ «Банк Січ» та ОСОБА_3 було укладено договір щодо користування індивідуальним сейфом, відповідно до умов якого банк надав, а останній орендував індивідуальний сейф НОМЕР_1 у депозитному сховищі банку для зберігання у ньому цінностей та документів. У подальшому позивачем було поміщено до цього сейфу кошти у розмірі 46 650,00 доларів США та 3 250,00 євро. 22.07.2015 року ОСОБОЮ_3 було виявлено, що невстановлена особа таємно заволоділа належними йому грошовими коштами, після чого з місця скоєння злочину зникла.

З урахуванням викладеного, ОСОБА_3 просила суд стягнути з відповідача на свою користь майнову шкоду в розмірі 1 190 640,00 грн., моральну шкоду - 100 000,00 грн., завдану у зв'язку із неналежним виконанням умов договору на користування індивідуальним сейфом.

Рішенням Обухівського районного суду Київської області від 13.07.2017 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Київської області від 03.10.2017 року відмовлено у задоволенні позову з огляду на відсутність належних та допустимих доказів зберігання позивачем в індивідуальному сейфі грошових коштів у зазначеному позивачем розмірі.

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного цивільного суду з висновками попередніх судових інстанцій погодився, зазначивши, що позивачем не надано належних та допустимих доказів того, що в орендованому позивачем індивідуальному сейфі знаходились грошові кошти у розмірі 1 190 640 грн., а подані ОСОБОЮ_3 докази на підтвердження факту завдання йому збитків та їх розміру не є належними доказами у розумінні статей 57, 58, 59 ЦПК України 2004 року.

В постанові ВС/КЦС відсутній аналіз доказів, наданих позивачем, але вони досить ретельно були досліджені судами першої та апеляційної інстанцій. Серед них, зокрема, є показання ряду свідків, що підтвердили наявність у позивача коштів, джерела їх походження, і його намір зберігати їх у банківському сейфі. Допитаний у справі начальник відділення банку підтвердив, що особисто запропонував позивачу послугу банку у вигляді надання в оренду банківського сейфу, про що із позивачем був укладений відповідний договір. Він бачив, що позивач перевіряв та перераховував певну суму грошей в касі банку, після чого свідок провів його до депозитарію банку, де і залишив останнього на певний час. Одразу ж після виявлення відсутності в сейфі грошей, ОСОБА_3 звернулася із відповідною заявою до Дніпровського районного управління Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в м. Києві, який розпочав кримінальне провадження, що було внесене до ЄРДР. Станом на день розгляду позову досудове розслідування тривало. Згідно висновку експерта за наслідками проведення трасологічної експертизи у вказаному кримінальному провадженні накладний замок надано на дослідження у справному стані. На наданому замку є сліди дії сторонніх предметів. Але встановити факт відмикання ними замка як кінцевий результат не виявилось можливим, оскільки вони могли утворитися як у положенні «замкнено», так і у положенні «відімкнено».

Втім, наведені докази не вплинули на негативні для ОСОБИ_3 висновки судів, а саме: з аналізу положень укладеного між позивачем та відповідачем договору вбачається, що цей договір відноситься до договору про надання індивідуального банківського сейфа, що не охороняється банком (ст. 971 ЦК України). Згідно ст. 971 ЦК України до договору про надання особі банківського сейфа без відповідальності банку за вміст сейфа застосовуються положення ЦК України про майновий найм (оренду).

Протягом строку користування сейфом з травня 2015 року ОСОБА_3 не вказувала на наявні претензії щодо недоліків отриманого в користування індивідуального банківського сейфу. У зв'язку з чим, ПАТ «Банк

Січ» свої зобов'язання щодо передачі позивачеві в користування індивідуального сейфу належної якості повністю виконав. Тобто, за укладеним договором позивач не є поклажадавцем, а відповідач не приймав від позивача документи та цінності на зберігання за описом, а тільки надав позивачу в тимчасове платне користування (оренду) конкретно визначений сейф в приміщенні сховища банку [7].

Таким чином, по суті перед нами змішаний договір, який поєднує елементи договору майнового найму (оренди) (індивідуальний банківський сейф надається у користування клієнту без контролю з боку банку за вмістом сейфа) та договору по наданню охоронних послуг (банк зобов'язаний забезпечити неможливість доступу до сейфа будь-якої сторонньої особи, крім клієнта).

Вважаємо, що договір про надання індивідуального банківського сейфа, що не охороняється банком потребує спеціального правового регулювання на рівні Цивільного кодексу України, оскільки правовідносини, які виникають у зв'язку з використанням клієнтом банківської комірочки для забезпечення збереження свого майна (речей), не можуть бути належним чином врегульовані поіменованими та не поіменованими в ЦК України договорами.

Висновки. Підсумовуючи, уявляється можливим зазначити, що не зважаючи на вищерозглянуті особливості договорів зберігання цінностей у банку та надання індивідуального банківського сейфа, як спеціальних видів договору зберігання та нетрадиційних банківських послуг, вони обумовлені спільною метою, - забезпечення збереження цінностей клієнта. Однак дана мета досягається різними шляхами: на виконання договору зберігання цінностей у банку поклажадавець повинен передати банку цінності на зберігання; на виконання договору надання індивідуального банківського сейфа банк зобов'язаний надати клієнту в користування сейф (його частину або спеціальне приміщення), але зміст договору не містить обов'язку банку приймати на зберігання речі чи майно клієнта.

Надання банками нетрадиційних банківських послуг має чимало переваг для всіх сторін розглянутих цивільно-правових договорів і заслуговує на перспективний розвиток в умовах підвищення якості обслуговування клієнтів комерційними банками, зокрема шляхом запровадження послуг інноваційного характеру та нових технологій процедури здійснення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / Российская академия наук. Институт русского языка им. В.В. Виноградова. 4-е изд., дополненное. М.: ООО «А ТЕМП», 2006. 944 с.
2. Безклубий І.А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 378 с.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 5-6. Ст. 30.
4. Пухан Иво, Поленак-Акимовская Мирьяна. Римское право (базовый учебник). Перевод с македонского д.ю.н. проф. В.А. Томсинова и Ю.В. Филиппова / Под ред. проф. В.А. Томсинова. М.: Издательство ЗЕРЦАЛО, 1999. 448 с.
5. Беляневич О. Відповідальність банку за договором про надання індивідуального банківського сейфа. Юридична газета. 2016. № 12. URL: <https://jur-gazeta.com/vidpovidalnist-banku-za-dogovorom-pro-nadannya-individualnogo-bankivskogo-seyfa.html>
6. Правила з організації захисту приміщень банків в Україні, затверджені Постановою Правління Національного банку України 10.02.2016 року № 63. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0063500-16>.
7. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду по справі № 372/4948/15-ц від 10.04.2019 року. Протокол: юридичний інтернет-ресурс. URL: [https://protocol.ua/ua/vs_ktss_pri_ukladenni_dogovoru_pro_nadannya_bankivskogo_seyfa_bez_vidpovidalnosti_bank_u_opis_tsinnostey_shcho_zberigayutsya_v_nomu_ne_zdiysnyuetsya_a_bank_vidpovidaet_tilki_za_zovnishnyu_nedotokanist_seyfu_\(vs_ktss_372_4948_15_ts_10_04_19\)](https://protocol.ua/ua/vs_ktss_pri_ukladenni_dogovoru_pro_nadannya_bankivskogo_seyfa_bez_vidpovidalnosti_bank_u_opis_tsinnostey_shcho_zberigayutsya_v_nomu_ne_zdiysnyuetsya_a_bank_vidpovidaet_tilki_za_zovnishnyu_nedotokanist_seyfu_(vs_ktss_372_4948_15_ts_10_04_19)).

REFERENCES:

1. Ozhegov, S.I., Shvedova, N.Yu. (2006). *Explanatory Dictionary of the Russian Language: 80,000 words and phraseological expressions*. Russian Academy of Sciences. Russian Language Institute V.V. Vinogradov. 4th ed., Revised. Moscow: «A TEMP» [in Russian].
2. Bezklubii, I.A. (2005). *Banking rights: civil-law problems: monograph*. Kyiv: Vidavnichopolygraphic center «Kyiv University» [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine banks i bankivsku diyalist: Law of Ukraine № 2121-III. (2000, December 7). Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 5-6, 30 [in Ukrainian].
4. Puhan, I., Polenak-Akimovskaya, M. (1999). *Roman law (basic textbook)*. Moscow: Publishing house ZERZALO [in Russian].
5. Belyanovich, O. (2016). The Bank's Responsibility under the Agreement on the Provision of an Individual Bank Safe. *Yurydychna hazeta* (12). Retrieved from: <https://jur-gazeta.com/vidpovidalnist-bank-for-agreement-pro-nadannya-individualnogo-bankivskogo-seyfa.html> [in Ukrainian].
6. Rules on the organization of protection of banks' premises in Ukraine (2016). Approved by the Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine No. 63 from 10th February 2016 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0063500-16> [in Ukrainian].

7. Decision of the Supreme Court as a part of the panel of judges of the Second Trial Chamber of the Civil Cassation Court in Case No. 372/4948/15-c dated 10.04.2019. Protocol: a legal Internet resource. Retrieved from: [https://protocol.ua/ua/vs_ktss_pri_ukladenni_dogovoru_pro_nadannya_bankivskogo_seyfa_bez_vidpovidalnosti_bank_u_opis_tsinnostey_shcho_zberigayutsya_v_nomu_ne_zdiysnyuetsya_a_bank_vidpovidae_tilki_za_zovnishnyu_nedotokanist_seyfu_\(vs_ktss_372_4948_15_ts_10_04_19\)](https://protocol.ua/ua/vs_ktss_pri_ukladenni_dogovoru_pro_nadannya_bankivskogo_seyfa_bez_vidpovidalnosti_bank_u_opis_tsinnostey_shcho_zberigayutsya_v_nomu_ne_zdiysnyuetsya_a_bank_vidpovidae_tilki_za_zovnishnyu_nedotokanist_seyfu_(vs_ktss_372_4948_15_ts_10_04_19)) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 7.10.2019

УДК 347.4

Заставний П.Р.,

*аспірант кафедри цивільного права і процесу
Тернопільського національного економічного університету*

ПОНЯТТЯ ПОСЛУГ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню поняття послуг у цивільному праві України. Акцентовано увагу на наукових підходах до тлумачення цього поняття у позиціях українських вчених. Здійснено порівняльно-правовий аналіз юридичних ознак поняття «послуга». З огляду на представлені результати, зроблено висновок, що послуга за своєю правовою природою є не лише конкретною активною дією, - вона виявляється у правовому зв'язку між особою-замовником та особою-виконавцем, закріпленім у договірному порядку та передбачає здійснення виконавцем певних дій на вимогу замовника з дотриманням умов, визначених договором.

При цьому, зосереджено увагу на визначені окремих видів договірної діяльності, що підпадає під ознаки поняття послуг. При аналізі цієї проблематики автором взято до уваги лише види послуг, закріплені у Цивільному кодексі України.

Розглянуто особливості відповідальності за порушення договірних зобов'язань у сфері послуг та визначено, що окрім загальноновизначених підстав відповідальності за Цивільним кодексом, законодавець дозволяє прописати окремі аспекти відповідальності у договорі про надання послуг.

Зосереджено увагу на видах забезпечення виконання зобов'язань та їх ролі у договірних відносинах щодо надання послуг. Визначено, що усі види забезпечення виконання зобов'язань мають фінансово-матеріальну природу, а відшкодування шкоди відбувається у грошовій формі або речами, наділеними родовими ознаками.

Аналізуючи сучасні суспільні тенденції, автор робить висновок, що межі відповідальності, закріплені у договорі не завжди правильно тлумачаться сторонами. Тоді, у випадку порушення зобов'язань однією із сторін виникає правова колізія – неправильне трактування положень щодо відповідальності, і як наслідок, - уникнення стороною-порушником відповідальності.

Автором запропоновано здійснити реформування національного законодавства із подальшим юридичним закріпленням відповідальності за порушення конкретних видів послуг на законодавчому рівні.

Ключові слова: послуга, договір, цивільне законодавство, відповідальність, відшкодування шкоди.

Zastavnyi P. CONCEPTS OF SERVICES IN CIVIL LAW OF UKRAINE

The article is devoted to the study of the concept of services in civil law of Ukraine. Attention is drawn to scientific approaches to interpreting this concept in the positions of Ukrainian scientists. A comparative legal analysis of the legal features of the concept of service» is made. Considering the presented results, it is concluded that the service by its legal nature is not only a specific active action–It is manifested in the legal relationship between the contracting entity and the contracting person, stipulated by the contract or to perform certain actions on the there quest of the customer, subject to the conditions specified in the contract.

At the same time, the focus is on certain specific contractual activities that fall with in the scope of the concept of services. In analyzing the seissues, the author takes into account only the types of services enshrined in the Civil Code of Ukraine.

The peculiarities of liability for breach of contractual obligations in the sphere of services are considered an ditsdetermined that, in addition to the general grounds of liability under the Civil Code, the legislat or allow stop rescribe certain aspects of liability in a service contract.

The focus is on the types of performance of obligations and the irrole in the contractual relationship to the provision of services. It is determined that all types of obligations are financial and material, and compensation for damages occurs in cash or in things that are endowed with generic character is tics.

Analyzing contemporary social trends, the aut horc on cludes that the limits of liability set out in the contract are not always correctly interpreted by the parties. Then, in the event of a breach of obligations by one of the parties, there is a legal conflict–misinterpretation of the provisions on liability and, as a consequence, the avoidance of the breach party.

The aut hor proposes to reform the national legislation with the subsequent legal fixing of responsibility for the violation of specific types of services at the national legislative level.

Key words: service, contract, civil law, liability, reparation.

Постановка проблеми. Послуги є невід'ємним аспектом функціонування як суспільства в цілому, так і життєдіяльності конкретних громадян. Надання послуг в Україні регулюється Цивільним кодексом України та нормативно-правовими актами у конкретній сфері надання послуг. Однак, сьогодні існує проблема, пов'язана насамперед із теоретичним трактуванням поняття «послуга», оскільки немає єдино визначеного теоретико-правового підходу до тлумачення цього поняття. У свою чергу це створює низку проблем – найголовніша із яких – відсутність чіткого механізму регулювання відповідальності у сфері надання конкретного виду послуг.